

NASIONALE SENIOR CERTIFIKAAT-EKSAMEN
NOVEMBER 2018

GESKIEDENIS: VRAESTEL II

BRONMATERIAALBOEKIE VIR AFDELING B EN AFDELING C

BRON A

In hierdie onderhoud, wat in November 2007 gevoer is, het Roelf Meyer, voormalige hoofonderhandelaar van die Nasionale Party (NP), die invloed van eksterne faktore op die val van die apartheidsstaat bespreek.

Op watter maniere het sanksies en druk op die Suid-Afrikaanse regering bygedra tot die onderhandelingsproses wat in 1990 begin het?

Die besluit deur die verdeelde leiers om 'n proses te onderneem* om 'n skikking te onderhandel, het gespruit uit druk en verskeie aansporingsinisiatiewe* wat mettertyd aangebied is ... Binnelands was onrus besig om toe te neem, en landswye weerstandsorganisasies het in die swart townships ontstaan, terwyl toenemend militante studenteprotes nuwe golwe van oproerigheid* en geweld veroorsaak het.

... Buitelands het die Verenigde Nasies besluit op strafmaatreëls* teen die land. Internasionale sanksies is ingestel op die gebiede van finansies, handel, nywerheid, sport, media en kommunikasie, nie net deur die VN nie, maar ook ... deur Suid-Afrika se vernaamste handels- en ekonomiese vennote. Teen die middel van die 1980's het baie van die wêreld se grootste maatskappye hul beleggings aan Suid-Afrika onttrek.

Watse uitwerking het eksterne druk op die land gehad?

In die tweede helfte van die 1980's is die druk werklik gevoel. Selfs Suid-Afrika se naaste handelsvennote het padgegee. Die VSA het byvoorbeeld in 1986 verreikende sanksiewetgewing ingestel* wat 'n groot invloed op alle VS-maatskappye gehad het wat in Suid-Afrika aangebly het ... Hul gedwonge onttrekking aan die Suid-Afrikaanse ekonomie ... het 'n beduidende negatiewe uitwerking op die ekonomie gehad, wat toe meer afhanklik van internasionale handel en belegging was as nou.

Sportsanksies kan ook nie onderskat word nie – Suid-Afrikaners is sportmal en sanksies het 'n groot invloed op die psige* van wittes in Suid-Afrika gehad.

Hoe het hierdie opbou van druk die prominentste besluitnemers beïnvloed?

Suid-Afrika is verstoot*, en as gevolg hiervan het die sakegemeenskap begin mobiliseer* om die regering te beïnvloed om aan 'n proses van verandering deel te neem ...

[Aangepas uit: Roelf Meyer, Powers of persuasion: Incentives, sanctions and conditionality in peacemaking. 2008. Conciliation Resources. [AANLYN] Beskikbaar by: <<http://www.c-r.org>> (Verkry 3 Januarie 2018)]

* onderneem – te begin of daaraan deel te neem

* aansporings inisiatiewe – om iemand te motiveer om iets te doen

* oproerigheid – tydperk van onrus

* strafmaatreëls – maniere om te straf/dissiplineer

* ingestel – begin

* psige – mentaliteit of gemoedstoestand

* verstoot – uitgesluit en gehaat

* mobiliseer – organiseer

BRON B

Hierdie is 'n uittreksel uit 'n artikel deur 'n historikus wat kommentaar lewer oor die rol van sanksies in die val van apartheid.

Nelson Mandela ... glo die gevolge van die Anti-Apartheidsbeweging se sanksies was doeltreffend. Aan die kant wat glo dat die Anti-Apartheidsbeweging geen impak gehad het op die aftakeling* van apartheid nie, is die voormalige Suid-Afrikaanse president, FW de Klerk. ... De Klerk noem die konflik en geweld wat Suid-Afrika geteister* het as sy oorwegings vir die beëindiging van apartheid ... **(Paragraaf 1)**

... Indien niks meer nie, was die ekonomiese sanksies beslis die finale strooi in die veldtog teen die apartheidsregering. Terwyl 'n handjievol Suid-Afrikaners die verband tussen die ekonomiese klimaat en politieke verandering begin raaksien het, het baie mense die doeltreffendheid van sanksies verwerp. In retrospek* beskou baie van hulle egter hierdie opmerkings as blote propaganda ... (Levy 418–419) **(Paragraaf 2)**

Terwyl die presiese doeltreffendheid van die internasionale sanksies wat ontstaan het uit die Anti-Apartheidsbeweging teen die Nasionale Party in Suid-Afrika op 'n ekonomiese skaal betwisbaar is ... moet lof vir die Anti-Apartheidsbeweging ook in ag geneem word. Sowel Biskop Desmond Tutu as Nelson Mandela het hieroor uitsprake gelewer ... Die sielkundige impak van internasionale isolasie* kan as net so belangrik beskou word as die ekonomiese impak ... (Levy 418) **(Paragraaf 3)**

Alternatiewe menings oor die val van die Nasionale Party se apartheidstelsel spruit uit gebeure van buite wat nie sanksies ingesluit het nie ... Terwyl die tydsberekening van die Sowjet-ineenstorting beslis 'n rol gespeel het in die verandering in Suid-Afrika, is De Klerk se siening dat sanksies geen impak op beleidsvorming gehad het nie 'n verwerping van die doeltreffendheid van die Anti-Apartheidsbeweging ... **(Paragraaf 4)**

... De Klerk gee in sy eie boek geloofwaardigheid* aan die algehele internasionale beweging. Hy noem dat 'n land nog nooit voorheen in die geskiedenis so 'n "omvattende* internasionale veldtog" teen hom moes hanteer nie (De Klerk 114). Nie net was die ekonomiese spanning veeleisend nie, maar reisbeperkings, veral oor vlieg- en landingsregte vir Suid-Afrikaanse lugdienste en die afsydigheid* wat baie wit Suid-Afrikaners wat in die 1980's in die buiteland gereis het, ondervind het, het alles bygedra tot die isolasie ... die politieke en algehele isolasie wat Suid-Afrikaners ervaar het, en wat deur die wêreldwye anti-apartheidsveldtog bewerkstellig is, het vergoed vir die tekortkomings* van ekonomiese sanksies ... **(Paragraaf 5)**

[Aangepas uit: Alexander Laverty, Impact of Economic and Political Sanctions on Apartheid. 7 June 2007. Die African File. [AANLYN] Beskikbaar by: <<https://theafricanfile.com>> (Verkry 6 Januarie 2018)]

* aftakeling – afbreking of vernietiging

* geteister – benadeel

* retrospek – terugskouend

* isolasie – skeiding

* geloofwaardigheid – krediet of aanvaarbaarheid

* omvattende – wydverspreide of volledige

* afsydigheid – onvriendelikheid

* tekortkomings – mislukkings

BRON C

Hierdie is 'n Anti-Apartheidsbeweging – plakkaat wat gedurende die 1980's in Brittanje gedruk is.

**APARTHEID
MAAK DOOD**

**LEES DIE
ETIKETTE**

**MOENIE SUID-AFRIKAANSE
PRODUKTE KOOP NIE**

SUID -AFRIKAANSE PRODUKTE SLUIT IN: vars vrugte en groente; geblikte en droëvrugte, wyn en spiritualieë, klere en tekstiele; geblikte vleis en vis; breiwol en gare; skoene; meubels; kookgereedskap; pelse; Ford-bakkies.

VIR VERDERE INLIGTING, skryf aan die Sheffield Anti-Apartheidsbeweging, per adres LP se kantoor, Pinstonestraat 54, Sheffield 1.

[Bron: Sheffield Anti-Apartheid Group. 1980s. Posters. [AANLYN] Beskikbaar by:
<<http://www.aamarchives.org>> (Verkry 1 Januarie 2018)]

BRON D

Hierdie is 'n uittreksel uit 'n Suid-Afrikaanse geskiedeniswebwerf wat 'n Anti-Apartheidsbeweging-veldtog bespreek.

... 'n veldtog wat eis dat alle politieke gevangenes vrygelaat word, is in Suid-Afrika en in die buiteland geloods. Die veldtog het as 'Bevry Nelson Mandela' bekend gestaan en, tesame met die veldtog vir ekonomiese en ander sanksies teen Suid-Afrika, het dit die simbool van die internasionale Anti-Apartheidsbeweging geword. Vir dekades was dit die grootste sosiale beweging in die wêreld.

[Aangepas uit: South African History Online. 2011. Nelson Rolihlahla Mandela. [AANLYN] Beskikbaar by: <<http://www.sahistory.org.za>> (Verkry 10 Januarie 2018)]

BRON E

Hierdie foto toon 'n Anti-Apartheidsbeweging-protesoetrede wat in 1988 in Durham, Engeland gehou is.

[IDAF, (1988), The Nelson Mandela freedom marchers at Durham [AANLYN]. Beskikbaar by: <<http://www.aamarchives.org>> (Verkry 2 Januarie 2018)]

BRON F

Hierdie is 'n uittreksel uit 'n toespraak wat op 11 November 1985 deur die Britse Eerste Minister, Margaret Thatcher, in Londen gehou is.

... Ek verag* apartheid ... Apartheid is verkeerd en dit moet verdwyn. Groot verandering vind in Suid-Afrika plaas. Ons moet dit verwelkom en aanmoedig ... Die regte manier om geregverdigde* griewe* te hanteer, is nie deur geweld nie, maar deur 'n ... dialoog* tussen die Suid-Afrikaanse regering en die swart gemeenskap ... Ekonomiese sanksies is nie die manier om vreedsame verandering teweeg te bring nie. Sanksies werk nie. Dit vererger probleme net verder. Dit sal 'n terugslag wees vir al die maatskappye en mense wat ... poog om apartheid te beëindig deur swart Afrikane beter werk en ander geleenthede te gee.

[Aangepas uit: Margaret Thatcher on Apartheid. Sixteen Quotes. 2013. Politicsweb. [AANLYN] Beskikbaar by: <<http://www.politicsweb.co.za>> (Verkry 4 Januarie 2018)]

* verag – haat of verfoei

* geregverdigde – werklike en geldige

* griewe – beswaar wat mens teen iemand of iets het

* dialoog – onderhandeling en bespreking

BRON G

Hierdie is 'n uittreksel uit die boek van die Britse geskiedkundiges, David Welsh en Jack Spence, waarin hulle kommentaar lewer op sanksies en die val van apartheid.

Volgens die prosanksie drukgroep*, het die kumulatiewe* effek van groeiende ekonomiese isolasie wat deur massiewe disinvestering teweeg gebring is ... tesame met die sluiting van belangrike uitvoermarkte ... en die verlies van nuwe tegnologieë, gelei tot 'n fundamentele hersiening* van die regering se beleid ... Maar, dit is te maklik om tot die gevolgtrekking te kom dat sanksies alleen die verlangde effek gehad het ... Die impak van sanksies was uiteenlopend ... 'n verskeidenheid faktore ... bo en behalwe die ... direkte druk van sanksies moet in ag geneem word om te begryp wat die regering van apartheid laat wegbeweeg het ... Die Suid-Afrikaanse ekonomie het vir die grootste deel van die 1980's baie probleme ervaar, lank voordat belangrike sanksies geloods is. Wat sanksies gedoen het, was om 'n slegte situasie te vererger. Dit was 'n kombinasie van private sanksies en openbare druk van die Anti-Apartheidsbeweging en sy NRO-bondgenote wat die krisis in die mid-1980's teweeg gebring* het en die kapasiteit van die Suid-Afrikaanse staat verswak het om onbepaald* voort te gaan ... Indien niks anders nie, het sanksies ten minste gedien as 'n kragtige simbool van die wêreld se afkeer van die apartheidsregime.

[Aangepas uit: Welsh, D en Spence, JE, Ending Apartheid, Great Britain: Pearson. 2011. pp. 183–187]

* drukgroep – 'n groep ondersteuners wat druk uitoefen

* kumulatiewe – toenemende

* hersiening – heroorweging

* NRO – nieregeringsorganisasies

* teweeg gebring – veroorsaak

* onbepaald – vir altyd

BRON H

Hierdie is 'n uittreksel uit 'n onderhoud met die voormalige Bevry Suid-Afrika-beweging se koördineerder, Cecelie Counts, vir die *New York Times* op 27 Januarie 2013.

Die apartheidsregime se brutaliteit* het in 1984 'n nuwe vlak bereik, en een reaksie het gekom toe die Bevry Suid-Afrika-beweging meer as 'n jaar lank mense op alle vlakke van die samelewing by daaglikse betogings en burgerlike ongehoorsaamheid betrek het. Plakkerskampe is op universiteitskampusse opgerig wat nog nie onttrek het nie en 'n internasionale veldtog teen Royal Dutch Shell is in 1986 van stapel gestuur. Die vlaag* van weerstand teen apartheid het die Kongres gedwing om President Reagan se veto van die Comprehensive Anti-Apartheid Act van 1986 tot niet te verklaar*. Disinvestering het Suid-Afrika begin beïnvloed, aangesien maatskappye apartheidsleiers ingelig het dat dit te duur geword het om daar sake te doen. Sommige sal redeneer dat baie maatskappye eenvoudig na indirekte beleggings oorgeskakel het, maar toe banke begin weier het om lenings te hernu, het dit werklik seergemaak, aangesien die waarde van die rand geval het.

[Cecelie Counts, Divestment Was Just One Weapon in Battle Against Apartheid. [AANLYN] Besikbaar by <<https://www.nytimes.com>> (Verkry 23 Januarie 2018)]

* brutaliteit – geweld en wreedheid

* vlaag – toename

* tot niet te verklaar – te verwerp